

ABONAMENTUL:

Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . 40.— franci.
Telefon
Nr. 750.
pentru oraș și interurban

REDACȚIA

și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 1/a
INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscriptele nu se în-
napoiază.

ROMÂNUL

Grâu, carne, lemne...

Arad, 12 Octombrie 1915.

Ar fi trebuit să punem în fruntea articolului Mene, Thekel, Phares. Dar lozinca mistică o înlocuiește una nouă, mai isbitoare la înțeles, mai crudă în amenințare ca aceea dispărută în negura trecutului albastru. Grâu, carne, lemne. Toamna se duce cu pași grăbiți. Aurul ei romantic smălțuiește pentru câteva săptămâni livezile adormite și din vizuina de gheț, își scoate capul Moș-Iarnă. Va sosi nu peste mult iarna. Paltoanele se vor pune în amanet, pe străzi își vor sufla în degete părăsirea rece cerșetorii și în colibe muced, la icoana Precestei vor ingenunchia tot mai des logodnicele suferinței... Din strălucirea stelelor vor chema duhul obosiții, din freamătul pădurilor bătrâne vor aștepta glasul mângăerii atâția — pot să se înlocuiască cu fotografia acei, ce vor zăcea în tranșeele sângerate?... Câte vetre stinse, câte lacrimi, câte plânsuri. Inimă bătrână a pământului nici astăzi nu te înduioșezi de suferințele noastre? Dumnezeu, tu, care te deschizi în furtună și închizi fiorul tău în calicea unei flori, privești tu la noi?... Sfinților, voi, cari pândiți cu condei de diamant între degete faptele noastre, scrieți voi în cartea lumii epopeia noastră?... Foarte vinovați am fost, căci iată, ni se aruncă pucioasă și trăsnet din ceriu și tunurile sunt clopotele vieții și sângele chiamă rodul din humă...

Nostalgie romantică, înduioșare prețioasă, fantezie poetică, duceți-vă. Vino înapoi iar, ucigătoare și frământătoare conștiință a spiritului, vino înapoi rațiune și judecă. Rațiune

tu spui: toamna aduce iarna, toamna aduce suferințe, iarna aduce umiliri. Rațiune tu spui: toamna răcește căminul pământesc și gurile se deschid ca să sbiere la soare: panem! Circenses nu mai cerem! Numai panem.

În viața echitabilă a unui stat anotimpurile au același înțeles ca actele în piesele de teatru. Primăvara este a speranțelor. Vara este a muncii. Toamna a raționării. Iar iarna este suma celor trei. Iarna se cunoaște speranța și munca și raționarea — și povestea micii furnici se repetă în viața marelui stat. Statul care și-a realizat planurile nu se înfricoșează de Moș-Iarnă, căci Moș-Iarnă nu umilește decât pe acei, ce n'au cămin. Moș-Iarnă, face patinători veseli și îmbracă cu zurgălae caii ca să strătaie înhămați în săniile câmpiile virgine, Moș-Iarnă deschide teatrele și muzeele, mii și mii de restaurante, cafele, săli de danț, biblioteci. Moș-Iarnă nu are dușmani decât pe acei, cărora dânsul le aduce executorul și chiria neplătită pe cap, datoriile crescute cu iruga suferinței, cojile de pâni ce se usucă în sertarele mesei. Statul rîde de Moș-Iarnă dacă statul a fost cuminte și dacă ocârmuitorii lui pot să împartă la fel între cetățeni avutul agonisit. Dacă statul este cuminte, Moș-Iarnă nu înseamnă decât un prilej pentru copiii noștri să spargă cu bulgări de zăpadă fereștile școlilor, și un prilej pentru femeia noastră, ca să-și ascundă gâtul de lebedă în piele de tigră și mânuțile în manșon de catifea... O, Doamne, dacă Moș-Iarnă ar avea numai acest rost! O, dacă Moș-Iarnă, n'ar însemna și altceva! Dar Moș-Iarnă amenință, căci în statul nostru, milioanele de cetățeni nu-și poartă lenea în săniile

și în blane, nu admiră pânzele muzeelor și nu leșină de tiradele amozelor în teatru, majoritatea femeilor noastre nu cunoaște căldura pielii de tigră, căci cunoaște vai, căminul stins.

Fost-ai cuminte statute, ca să te gândești și la noi misera plebs, care nu cerem pentru iarnă dela tine decât doi-trei stânjeni de lemne, câțiva saci de grâu, și arareori, Dumineca, când Dumnezeu ne poruncește să ne închidem prăvăliile și să ne deschidem inima, — câte-o bucată de carne?... Da-ne-vei pentru iarnă, aceste trei cuvinte: grâu, lemne, carne? Ori dacă crezi, că pentru mistuirea noastră ar însemna un lux bucătica de carne Dumineca, da-ne-vei măcar pâinea de toate zilele?... Căci statute tu prea bine ști, că în mâna ocârmuitorilor tăi zace soarta noastră. Dacă ei vor, atunci pot să facă dreptate pe pământ și pot lesne da pâine mie, dacă ție, bogătanule, ți-a dat cozonac. Statute, Moș-Iarnă pândește la poarta ta și și-a trimes fecioara fată, Toamna, ca să vadă cum ești tu! Dacă fecioara fată a lui Moș-Iarnă, va spune părintelui său, că tu, statute te-ai îngrijit de soarta supușilor tăi, atunci tu vei veni rușinat, ca un pelerin, copiii cu riset ștrengăresc vor arunca bulgări de zăpadă după tine, la șezători va răsuna cântarea, căldură va fi în borcanul de pe vatră și în inimă, pe uliți nu vor colinda albaștri de foame cerșetorii și nu vor asculta tremurând țipătul hornului țaranii — statute, spune ocârmuitorilor tăi să fie cumiți de pe acum, când apele nu se opresc de îmbrățișarea înghețului și bruma nu cade pe copaci — statute, învață și tu dela furnică și nu dela greer, și spune ocârmuitorilor tăi să învețe și dânsii

M'au fascinat frumoșii timpi ce-au fost odată...

*M'au fascinat frumoșii timpi ce-au fost odată,
M'au fascinat și m'au făcut nebun,
Căci vremile prozaice de-acuma,
Sunt plicticoase cum nu pot să spun.*

*Am fost să fiu în vremi medievale,
Un trubadur duios ori cavalier...
Am fost să fiu al cântecelor rege,
Un rege între regii ce nu pier...*

*Am fost să fiu un crud Cesare Borgia,
Un răsfățat în Roma milenară,
Iubirile în inimă să-mi cânte
Intr'o exuberantă primăvară...*

*Am fost să fiu un călător nostalgic,
Spre Eldorado 'n drumul meu etern,
Am fost să fiu un diabolic Dante,
Să scriu nebun al doilea „Infern”...*

*Dar astăzi nu-s decât un biet nomad
În veacul groaznic al lui Hindenburg,
Ce zilele 'n mizerii mi le scurg,
Am fost să fiu un nume greu, sonor,*

*Și aste vremuri sarbede 'n curând,
M'or dărui c'o moarte de oștean
Ori c'un sicriu sârman,
C'un melancolic, alb sicriu de brad.*

I. Lunceanu.

„Transformarea sufletească“.

II.

Mărturisirile ofițerului german, dau de sigur numai o palidă icoană a prefacerii sufletești prin care a trecut. Simte prefacerea și caută poate altundeva pricina, decât unde este. Netăgăduit însă, că toți acei, cari s'au jertit ca dânsul, într'o înălțată stare sufletească luptând luni dearândul pe câmpul de războiu, au simțit la fel cu dânsul, au avut simțiri și gânduri ca și dânsul. Pot părea naive mărturisirile

ofițerului, ele sunt însă trecute prin retorta vieții sale sufletești. S'a isbit de adevăruri, pe cari nu le-a bănuit așa de aproape.

Și toți acei pe cari i-a răpit vârtejul războiului, au fost puși la cântar cu puterea lor sufletească. Și s'au desfăcut adâncuri și au zărit înălțimi. Războiul a făcut, ca adevărurile mari și simple — adevărurile eterne sunt totdeauna simple și totuși greu de pătruns — cari în timp de pace erau patrimoniul intelectual exclusiv al capetelor luminate, — au trecut prin retorta simțirii în conștiința masselor, a oamenilor mediocri. S'au spulberat minciuni, s'au risipit iluzii, s'au dărâmat altare, s'au redus trebuințele, și se simțeste nevoia unui traiu mai simplu, mai patriot vieții sufletești...

S'a smuls masca convențiilor, cavaleriesmul a primit alt înțeles și asupra capetelor tuturor atârna sabia lui Damocle — capriciul sortii.

Se accentuiază ici-colo, că această prefacere în definitiv e o recădere. Războiul dăduse curs liber patimilor bestiale. Da; însă în aceeași vreme și celor generoase. Se țese deja aureola în forma legendelor nescrise în jurul frunții eroilor, de o forță morală și sufletească nebănuită.

Și nu toți eroii pe câmpul de războiu devină eroi.

Numărul poporal pe 1 an 4 cor.

Prețul unui exemplar 10 fileri.

Numărul poporal pe 1/2, 2 coroane

Clipe hotărâtoare.

Pressa din România despre situația din Balcani.

— Spicuri. —

dela Isop, căci vai, iarnă ca iarna asta n'a mai fost niciodată și nu va mai fi, căci nu mai poate fi — și Moș-Iarnă își înmoaie biciul în sare și tremură de mânie, căci niciodată nu l-ai respectat, și acum, vrea să-ți arate statutele, că dacă n'ai fost cuminte atunci el nu te va ierta și te va pedepsi!...

Grâu. Carne. Lemne...

Dar grâu să aibă fiecare. Foc să ardă pe fiecare vatră. Carne să fiarbă în fiecare ulcior. Unul nu poate avea dacă celălalt n'are, unul nu poate îngheța pe drumuri, dacă celălalt nu-i ajung zece blănuri ca să-și încălzească picioarele în automobil. Statule, tu trebuie să poruncești ocârmuitorilor tăi, ca să strivească de pe acum pe acei, cari adună grâul și carnea și lemnele, ca la iarnă, să le dea cu preț înzecit... Mii și mii de ticăloși, își umflă punga în așteptarea iernei — adună din poartă în poartă grâul, carnea și lemnele. Setea lor de profit îi face orbi și surzi, suflul lor a sburat cu un corb ori tipă într'o bufniță, se înfrățesc cu diavolul și ăștia, statutele, vor să ne păcălească pe toți. ăștia, fariseii, vor rîde la iarnă de lacrimile văduvelor și vor uita în desfrâu blestemele celor ce vor cădea ca dulăii în șant; fariseii, statutele, dacă nu vei fi cuminte, vor purta pe degete inele de briliant și vor închide în lăzi de fier aurul stors din suferința noastră, dacă tu statutele, bun și cuminte cum trebuie să fi căci Dumnezeu te susține, nu vei scutura lanțul ca să-i sperii și nu vei amenința cu umbra spânzuratii pe acei, ce nu se înfricoșează de Moș-Iarnă.

Statule, fii cuminte! Pădurile se desfrunzesc. Moartea plutește în nori. Vine, vine solul tăcerii. Fă tu statutele, tot ce poți face, ca ocârmuitorii tăi să nu se lase învinși de teama lui Moș-Iarnă, ca Moș-Iarnă să nu ne afle vetele stinse, mațele plesnite, mâinile rebegite.

Grâu... Carne... Lemne.

Statule tu știi că pentru tine și noi cuvintele spun: Mene, Thekel, Phares!

PENTRU „ALBUMUL DECORAȚIILOR ROMÂNII”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vitejilor noștri și informațiile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și fapte răsplătite cu medalia respectivă).

Nu numai hotarele țărilor se vor schimba pe harta Europei, ci — poate aceasta e de o însemnătate mai mare — în aceeași vreme și hotarele vieții sufletești a milioanele de suflete cari au răsbîit în această epocă de valvărtej, de nespuse suferințe și încordări supraomenești.

Conștiința realității — capriciul sortii, cele două poluri de unde pornește sufletul sbătându-se... și multe ființe, mai ales femei, și-au sdruncinat aripele sufletului...

Nenumărații schilăviți vor fi sentinelele acestor vremuri de prefaceri. S'au golit hambarele și s'au umplut sufletele.

Nihil est in mente, quod non priusquam fuerit in sensu.*) Războiul a dospit și a săpat brazde adânci în sufletele omenești.

Cerdac.

*) Nimic nu e în minte, ce nu a fost mai înainte în simțire.

Redăm în rezumat, — după ziarul „L'Indépendance Roumaine”, organul oficios al guvernului român, articolul din numărul lui de Joi, 24 Septemvrie v. (7 Oct. n.), privitor la situația din Balcani.

Comunicatul dela Sofia din 22 Septemvrie arată în ce va consta răspunsul Bulgariei la ultimatumul Rusiei, la care s'a aliat Franța și Anglia.

E un răspuns evasiv, care implică în realitate un răspuns formal. Guvernul bulgar vede în demersul Quadruplei o încurajare pentru Serbia și o acuzare pentru neutralitatea armată a Bulgariei. Guvernul dela Sofia neagă că în armata bulgară ar fi înrolați ofițeri austro-germani.

In aceste condiții ruptura între Bulgaria și Quadrupla este sigură. (Ultimele telegrame spun chiar că reprezentanții Quadruplei la Sofia și-au cerut pașapoartele, părăsind capitala bulgară. — N. R.)

Acest lucru rezultă și din faptul că Bulgaria va publica o „carte verde”, care va cuprinde tratativele între Quadrupla și Bulgaria. Astfel de cărți se publică când se rup relațiile între partensri.

Bulgaria și-a ales calea; terenul diplomatic este curățit: sabia va înlocui condeiul.

Opiniunile asupra Greciei, între Quadrupla și Dubla, sunt împărțite. Cea dintâi crede că Grecia va lupta pentru cauza Serbiei, alături de Franco-Italo-Englezi. Ziarele italiene cred în succesul politicii dlui Venizelos, Grecia ar fi făcut o protestare de formă; armatele ei nu numai că nu se vor opune unei debarcări, ci vor lupta chiar alături de aliați. (Ultimele telegrame anunță că, din pricina unui conflict între rege și Venizelos, acest din urmă și-a înaintat demisia; și, că, s'a format un nou guvern, național, sub șefia dlui Zaimis. — N. R.)

In cercurile Dublei se crede că Grecia nu va eși din neutralitate. D. Venizelos a fost chemat la putere la 17 August, după ce acceptase politica suveranului și care avea drept leață menținerii neutralității.

Quadrupla nu va putea niciodată să concilieze divergentele interese balcanice, să înhame la aceleș car pe Bulgari și pe Sârbi, pe Greci și pe Italieni. Viitorul Bulgariei și a tuturor popoarelor din peninsula este mai asigurat prin prezența Turcilor la Constantinopol, decât a Rusiei.

Aceste sunt comentariile cari se fac. Evenimentele vor arăta cine are dreptate.

Ziarul „Mișcarea”, din Iași, organ liberal, publică articolul de mai jos în numărul său dela 25 Septemvrie v. (8 Octomvrie n.):

Trecem de câteva zile din nou prin clipe grele de îngrijorare.

Măcelul înfiorător și fără precedent care de 15 ani însângerează Europa, amenință să se întindă și în Balcani.

Faptul ne îngrijorează în cel mai înalt grad, întrucât flacărele pâlpâie la granițele noastre de sud.

Ultimatumul Rusiei adresat Bulgariei în forma energetică cunoscută, a contribuit la precipitarea fulgerătoare a evenimentelor. Intr'adevăr, dela răspunsul pe care-l va da Bulgaria depinde clarificarea situației în Balcani.

Dar concomitent cu ultimatumul Rusiei câteva detașamente de trupe anglo-franceze au debarcat la Salonic, ca un avertisment energetic că aliații nu vor îngădui un atac împotriva Serbiei de către alianța germano-bulgară.

Dacă, după cum este foarte probabil, răspunsul Bulgariei nu va fi satisfăcător, nu mai rămâne îndoială că războiul se va întinde în Balcani.

In cazul acesta situația vecinilor noștri dela sud, nu va fi de loc favorabilă, întrucât vor fi nevoiți să lupte cel puțin pe patru fronturi. Și

această situație devine cu atât mai gravă cu cât după știrile ce ne vin din Bulgaria, populația este foarte puțin dispusă să ducă un războiu împotriva Rusiei.

In această privință, dacă ar fi să dăm crezare știrilor ce ne vin de peste Dunăre, în Bulgaria domnește o complectă anarhie. Rezerviștii cari au răspuns la ordinul de mobilizare se prezintă în garnizoanele respective, întonând imnul național rus. Pe de altă parte se afirmă, că ministrul Bulgariei la Petrograd și-ar fi înaintat demisia ca o protestare împotriva politicii germano-file a guvernului dela Sofia. Apoi numeroșii ofițeri bulgari cari luptă actualmente în rândurile armatei rusești, au declarat că nu se vor reîntoarce în patrie pentru a lua armele împotriva Rusiei.

In ce privește Grecia, protestul ei împotriva debarcării trupelor aliate la Salonic, este mai mult o formă a conveniențelor diplomatice.

De altfel, ziarele grecești autorizate explică rostul prezenței trupelor aliate în Grecia. Prietenii seculari ai Greciei — spun aceste ziare — Francezii și Englezii, vin să secondeze acțiunea armatei grecești contra Bulgariei în caz dacă aceasta va ataca Serbia, aliata regatului elin.

Așa fiind, pentru clarificarea situației în Balcani, nu mai este vorba de luni, ci de ceasuri.

Ziarul „Seară”, sprijinitor al politicii dublei alianțe, publică următorul articol în numărul său dela 26 Septemvrie v. (9 Octomvrie n.):

Evenimentele au început să se precipite în imediata noastră vecinătate și pe un timp care numai dor de-a intra în războiu nu-ți inspiră. După mobilizarea Bulgariei, cu declarația că rămâne în neutralitate armată, a venit un ultimatum al Rusiei către Bulgaria și debarcări de trupe de ale împătritei înțelegeri la Salonic. Procedul puterilor împătritei față de Bulgaria nu se justifică.

E adevărat, că încă dela începutul războiului mondial, Bulgaria a fost solicitată de împătrita înțelegeri, ca să intre în războiu contra puterilor centrale și ea a refuzat, declarând că rămâne neutră. Solicitățile și promisiunile n'au încetat, și chiar în ultimele zile se aștepta un răspuns din partea Bulgariei, la niște propuneri ce i se făcuseră.

In loc de răspuns, a venit mobilizarea. Era, evident, o surprindere neplăcută. Se vede că propunerile austro-germane, însoțite de o cesiune imediată a teritorului turc, au fost considerate la Sofia mai ca corespunzătoare idealului național bulgar, decât promisiunile puterilor împătritei înțelegeri.

Dar *à la guerre comme à la guerre*, cancelariile, cari n'au înțeles bine idealul național bulgar sau n'au găsit mijloace potrivite pentru a-și apropia Bulgaria, au trebuit să primească faptul îndeplinit și să aștepte pentru a vedea, dacă Bulgaria care mobilizând a declarat că rămâne în neutralitate armată, se va ține de această declarație; buna-credință se presupune totdeauna mai cu seamă în politică.

Dar puterile împătritei înțelegeri n'au vrut să aștepte și Rusia a cerut Bulgariei, ca în 24 de ore să o rupă cu puterile centrale și să lsgonească pe ofițerii germani pe cari îi are în armată.

Ultimatumul acesta al Rusiei este cu adevărat căzăcesc.

Rusia nu știe ea, că Bulgaria nu este vasalul ei și că este un stat independent?

Chiar dacă Rusia ar avea pretențiuni la recunoștința Bulgariei, ea ar fi trebuit înainte de a trimite ultimatumul său, să ia informațiuni, să ceară deslușiri, garanții cu privire la neutralitatea declarată, și numai găsiindu-le insuficiente să-i zică aut... aut...

Astfel cum steteau lucrurile înainte de ultimatum, nu era deloc exclusă posibilitatea unei neutralități armate a Bulgariei.

Rusia nu are considerațiuni pentru statele mici, ea caută să le impună voința sa fără să aleagă mijloacele.

E un procedeu, care nu e de natură să surâdă statelor mici cari vor să păstreze neutralitatea lor.

Dar dacă în formă procedeu Angliei și Franței față de Bulgaria e mai civilizată, el este în fond mai disprețuit decât cel rusesc. Căci aceste state nu s'au mulțumit numai cu trimiterea unui ultimatum. Ele au mers mai departe: au debarcat trupe la Salonic și se îndreaptă spre Serbia, Grecia fiind un stat neutral, debarcarea de trupe pe solul ei constituie o gravă încălcare a neutralității sale, e chiar o sechestrare provizorie a Greciei.

Procedeu Rusiei și procedeu Anglo-Francezilor, tînde să substituie fapte arbitrare discuțiilor diplomatice. Ele constituie o nesocotire îndrăzneată a dreptului internațional față de cei mai mici. Grație acestui procedeu, Bulgaria se găsește în stare de războiu cu Rusia, Franța, Anglia, Italia, Serbia, poate și cu Grecia, fără să se poată bizui în drept, pe puterile centrale, deoarece nu se poate ști, dacă nu există o înțelegere între Bulgaria și aceste puteri, ca dânsa să stea neutră.

E adevărat, că politica mondială și nesinceră pe care o făcea Bulgaria, căutând să înșele pe toată lumea și să împiedece pe alții de a-și realiza idealurile lor naționale, — cum a fost cazul cu noi, pe cari ne amenința, că dacă trecem în Basarabia, ea intră în Dobrogea, — n'a putut să sfârșească altfel, decât să-l atragă dușmănia unora și desinteresarea altora; dar pățania ei, trebuie să ne dea și nouă de gândit, nouă cari am avut o atitudine corectă în tot acest războiu, în care deși ne-am declarat în expectativă armată și am avut ocaziuni de a intra fie în Ardeal, fie în Basarabia, am preferat totuși să observăm o neutralitate binevoitoare față de bellgeranți. Ce ne facem noi, dacă ni s'ar cere și nouă dragostea cu sila, precum se cere Bulgariei?

Situațiunea deci s'a agravat prin faptul, că puterile împătritei înțelegeri silesc Bulgaria să intre în războiu și prin aceea că aceste puteri au debarcat trupe la Salonic.

Nu trebuie să ne facem iluzii asupra importanței debarcării trupelor aliate la Salonic. Această debarcare are același efect ca și un atac al Austro-Germanilor contra Serbiei în partea vecină nouă, deoarece e de natură a ne încercui și a ne închide orice comunicare cu Europa vestică, cu restul lumii...

„O oră decisivă”

Din „L'Indépendance Roumaine” dela 8 Octomvrie n.:

Sub acest titlu d. N. Iorga publică în „Universul” de azi dimineață un articol al cărui rezumat este următorul:

Interpretarea pe care n'am dat-o, n'avem posibilitatea să o dăm măsurilor luate de Bulgaria, a dat-o Rusia într'un chip decisiv și energetic cu asentimentul aliaților. I s'a spus țarului balcanic și întâiului său ministru că alianța cu Germania semnifică o abdicare în mâinile puterilor centrale identică celei a Turciei, așa încât conducerea militară a Bulgariei aparține Austro-Germanilor și este vorba de un atac împotriva Serbiei. Într'o astfel de situație ministrul Quadruplicei nu mai pot rămânea la Sofia fără să primească o satisfacție, care însă nu-i posibilă. În același timp ministrul Franței la Atena a anunțat dlui Venizelos debarcarea la Salonic a întâiului detașament de trupe franceze destinate să ajute Serbia și să păstreze libere drumurile către ea. De data aceasta Quadruplicea a vorbit tare și la timp adversarilor.

Pentru România, care nu poate să nu creadă ceea ce s'ar fi zis la Sofia și nu poate trece cu vederea ce s'a petrecut la Salonic, însemnează o importantă schimbare a situației.

Rolul Bulgariei rămâne fixat și nimic nu îl va schimba. Între ea și noi nu există decât forma diplomatică.

Însă această împrejurare impune guvernului o mare și solemnă responsabilitate.

Totul trebuie să fie gata în România, din punct de vedere militar, în sensul ca nimic să nu ne poată surprinde, nimic să nu ne păgubească.

Puterea militară a Bulgariei.

Armata Bulgariei se împarte în armată activă cu rezerva ei, armată de rezervă cu rezervele ei, apoi gloatele. În timp de pace numai armata activă are regimente stabile. Datoria serviciului militar e generală; ea durează dela vârsta de 20 ani până la 46 ani. Serviciul sub arme e: la infanterie 2 ani, iar la celelalte trupe 3 ani. Forța militară în timp de pace se urcă la: 3500 ofițeri, 50,000 soldați și 9500 cai.

Armata pe timp de pace se compune din: 36 regimente de infanterie, 16 companii de grăniceri, 30 companii de necombatanti și 36 plutone de mitralieze; mai departe 11 regimente de cavalerie, 9 regimente de artilerie de câmp, 3 detașamente de artilerie de munte, 3 baterii de tunuri grele, un batalion de artilerie de cetate, 6 batalioane de trupe tehnice (pioneri, pontonieri, ș. a.) tot așa în serviciul armatei d. e. la trenuri, la sanitari, intendantă, etc.

Infanteria e provăzută cu puști cu repetiție de mm. (sistem Manlicher), cu baionetă; gloții au fost până în 1910 înarmați cu puști cu o singură țevă (sistem Vedan). Cavaleria poartă sabie și carabină de 8 mm., cu repetiție; cu lănci sunt înarmate numai regimentele din cavaleria de gardă. Artileria de câmp are tunuri cu tir rapid de 7.5 cm. (sistem Krupp) cu pantere și tunuri de 12 cm. cu tir rapid (sistem Schneider). Artileria de cetate e compusă din artilerie sistem mai vechiu și sisteme noi.

Comanda supremă asupra trupelor în timp de pace ca și în timp de războiu o are regele, care are lângă el ministrul de războiu. Actualmente ea a fost însă trecută prințului moștenitor Boris.

La unitățile mai mari de trupe sunt pe timp de pace trei inspectii militare (Sofia, Filipopol, și Rusciuk), 9 divizii de trupe de infanterie, 18 brigăzi de infanterie, 3 brigăzi de cavalerie. Afară de asta la autoritățile superioare: o inspectie de infanterie, de cavalerie și de ingineri.

În timp de războiu se va forma din armata de pace și din trupele întregitoare, trei armate, fiecare constatătoare din trei divizii. Fiecare divizie va fi formată din două brigăzi active de infanterie și din o brigadă de rezervă, fiecare cu 2 regimente, 4 batalioane, în total 24 batalioane, 2 escadroane, 9 baterii cu tir rapid, 1 batalion de pioneri, o jumătate companie tehnică, o divizie de tren cu material pentru poduri, o secție pentru telegraf, o sotnie de jandarmi de câmp, apoi trupe pentru muniție, trupe sanitare și de intendantă.

Numărul combatanților într'o divizie cu brigadă de rezervă este: 24 batalioane, 4 companii de mitraliere, 2 escadroane, 9 baterii, cu 17000 puști, 300 săbii, 35 tunuri.

Astfel armata de operații (afară de trupele de întregire, ocupare și de gloate) e compusă din 216 batalioane, 36 companii de mitraliere, 37 escadroane, 154 baterii, 11 batalioane tehnice, 3 batalioane de artilerie de cetate, cu un număr de combatanți de aproximativ 240 mii oameni, 6000 călăreți, 720 tunuri.

Fortificațiile închid granițele Bulgariei spre România, Serbia și Turcia, de asemenea e fortificată e și capitala Bulgariei.

Împotriva României o apără fortificațiile dela Vidin, Lom-Palanka, Nicopol, Rusciuk, Șumla și Varna; de Serbia fortificațiile dela Sofia, dela Belograaschik, dela trecătoarea Dragoman, dela Tirn și Dobrea, de Turcia, capul de pod dela Semenli. În timpul din urmă s'au făcut fortificații și la granița spre Grecia.

Marinei a început să i se dea însemnătate în 1896, când a fost adus din Franța primul vas-scoală și instructori francezi. În 1909 starea marinei bulgare era următoarea: 1 vas-scoală, 1 iaht regal, 6 torpiloare și alte câteva vapoare mai mici. Bulgaria nu are încă un port de războiu propriu zis, ca punct de razim al flotei servește lacul Dewno de lângă Varna, care este legat printr'un canal de marea Neagră.

Coastele mării Negre pot fi ușor aparate prin fortificații și prin câteva submarine.

Criza ministerială din Grecia.

Înțelegerea și noul guvern Zaimis.

— Părerile presei italiene și franceze. —

După știri primite din Atena, ziarele italiene spun că neînțelegerea între rege și d. Venizelos nu a izvorit din chestiunea debarcării trupelor aliaților la Salonic, dar mai mult din felul cum s'a desfășurat ședința Camerii, în care d. Venizelos luase cuvântul. Chestiunea deci a trimiterii trupelor internaționale în Macedonia pe valea Salonicului trebuie să fie considerată ca definitiv și favorabil tranșată, oricare ar fi cabinetul care ar urma la putere pe acel al dlui Venizelos.

Nici chestiunea liniei de conduită a guvernului grec în politica externă nu e compromisă, întrucât, cu toată presiunea continuă exercitată personal de împăratul Germaniei prin mijlocirea persoanei sorei sale, regina Greciei, deosebire de vederi între suveranul Greciei și primul său ministru, priveau numai o chestiune de măsură și oportunitate. De fapt ei nu puteau și nu pot să nu fie de acord, cooperatiunea Greciei cu împătrita înțelegere fiind impusă de voința întregului popor elenic manifestată până în ultimele alegeri, de interesele naționale și economice ale Greciei, de pozițiunea navală și militară a înțelegerii față de Grecia, precum și de cunoscutele raporturi financiare stabilite în ultimul timp între guvernul elin și finanța Quadruplicei.

Părerile presei franceze este, că drumul Macedoniei este de acum deschis aliaților și în cazul când va lipsi cooperatiunea Grecilor, Anglo-Francezii vor ști să-și înmulțească eforturile pentru a coresponde situațiunei.

Noul guvern grec, de sub președinția dlui Zaimis, a ținut un consiliu de trei ore. Cercurile diplomatice ale Ententei caută să câștige de partea lor pe noul prim-ministru grec — declarând că sunt foarte mulțumite cu numirea lui Zaimis ca prim-ministru. Reprezentanții Angliei, Franței, Rusiei și Italiei au vizitat pe Zaimis, felicitându-l pentru numirea lui ca șef al guvernului. Ei își fac iluzia, că Zaimis va urma politica lui Venizelos, contra Bulgariei, și că Grecia va ajuta Serbia, când va fi atacată și de Bulgaria.

Dela Paris sosește știrea că guvernul grec e hotărât să păstreze o neutralitate binevoitoare față de înțelegerea.

Daruri pentru batalionul IV al regimentului 33.

Continuăm azi publicarea contribuțiilor pentru batalionul IV al regimentului nostru de casă 33. Între dăruirile de azi este și aceea a dlui Morócza Dénes, procuror regesc din Arad, cenzorul „Românului”, care cu toate că nu este originar din comitatul nostru, s'a simțit totuși îndemnat să contribuie și dânsul la înveselirea eroilor noștri prin darul ce le vom trimite ca dovadă, că ne aducem aminte de dânsii. Colecta o vom continua până la suma de 500 cor.

Azi am primit la redacție următoarele contribuiri:

Dr. Aurel Novac, avocat Pecica	20 cor.
Morócza Dénes, procuror reg. Arad	4 cor.
Virgil Bontescu, Budapesta	3 cor.
Petru Dancaș, Budapesta	3 cor.
Petru Vancu, inv. Măderat	2 cor.

La olaltă 32 cor.

În numărul 210 252 cor.

De tot 284 cor.

Rugăm din nou pe cetitorii noștri din comitatul Aradului să ne trimită obolul lor pentru iubiții noștri eroi.

Anglia și Ungaria.

(Sfârșit.)

Răspunsul primului-redactor Vészi și al profesorului Yolland.

Primul-redactor al lui „Pester Lloyd”, d. Vészi răspunde la scrisoarea deschisă a primului-redactor d. H. A. Gwynne dela „Morning Post”, tot într-o scrisoare deschisă. Primul-redactor al organului guvernului ungar combate în scrisoarea sa punct de punct afirmațiunile lui H. A. Gwynne.

Intre poporul maghiar și Englezi — scrie primul redactor al lui „Pester Lloyd” — de fapt au existat simpatii de prietenie, cari își au temeiul în paralelismul istoric, care caracterizează dezvoltarea politică a celor două națiuni. Războiul a făcut să dispară aceste simțăminte. „Noi însă am rămas credincioși idealului de libertate comun; nu am negat spiritul, care se revărsă asupra noastră din trecutul nostru și al Angliei. Nu noi suntem cari am prins sabia pentruca să ridicăm țarismul la rolul de arbitru asupra sortii europiei, această negațiune încorporată a tuturor libertăților; nu noi am instigat împotriva culturii europene, care luptă pentru cultură și progres, autocrația rusească, în a cărei urme sângeroase trebuia să piară toți germanii libertății și care se poate afirma numai în atmosfera sclavismului spiritual și politic. Poporul maghiar s'a înstrăinat însă de Anglia pentru ca să poată rămâne credincios idealurilor, pe cari le-a avut în comun cu Anglia”.

Imputarea ce i se face primului ministru Tisza că ar fi provocat războiul mondial nu e întemeiată, deoarece el a făcut numai ceea ce a dorit opinia țării și avea chiar oroarea războiului mondial. Factorii responsabili ai monarhiei au dovedit o moderațiune nobilă față de Serbia. Numai după ce ancheta, care a ținut săptămâni întregi, dovedise că statul sârbesc nu numai a tolerat conspirația pe teritoriul său, ci chiar a promovat-o activ, având de țintă revoluționarea sistematică a unor întinse teritorii din monarhie cu scopul ca acestea să se desfacă de monarhie, — a recurs la ultimul, cerând și prin acesta numai o simplă satisfacție și garanții că statul sârb va înceta munca de subminare întreprinsă cu o îndrăzneală nerușinată. Austro-Ungaria, ca mare putere, n'a putut tolera aceasta. Anglia doar a recurs la mijloace de tot drastice pentru ca să încaseze datoria unui cetățean al său, trimițând trupe de marină, cari au sechestrat vămile statului debitor. Și cum ar fi procedat când i s'ar fi întâmplat un caz analog crimei din Serajevo?

Se știe apoi, că Rusia a îndemnat Serbia să nu împlinească pretențiunile monarhiei, cuprinse în ultimul. Monarhia s'a convins atunci că Serbia e numai un instrument al politicii rusești, care poartă în gând nimicirea monarhiei și mai cu seamă a Ungariei. Procesul Rutenilor din Maramurăs, a dovedit-o aceasta. Monarhia, văzând că i se pune mâna în gât, n'a mai putut alege altă cale, decât recurgerea la arme.

Aceasta însă încă n'a însemnat războiul mondial. Franța, orbită de patima revanșei, putea să fie stăpână pe sine și s'o oprească pe Rusia, aliata ei, dela război. Ar fi putut-o însă face aceasta Anglia, care nu era obligată prin nici o alianță și nu avea de revendicat teritorii, răpite de puterile centrale. Anglia, însă, n'a intervenit la guvernul rusesc și așa ea singură poartă vina pentru războiul mondial.

Încă privește viitorul Ungariei după război, Ungaria mai bine dorește să fie căne viu, care să fugă după carul măcelarului german, decât vânat nobil pe carul de carne al Rusiei și al prietenilor ei. Victoria Rusiei e doar victoria acelor cari au înfipt steagurile Rusiei pe piscul Carpaților și cari voiesc să sfășie din corpul viu al statului nostru Croația și Ungaria de sud.

Ungaria nu se lasă amăgită prin promisiunile înțelegerii, că își va câștiga deplina independență, dacă vor fi înfrânate monarhia și Germania. „La noi regele și poporul sunt legați laolaltă prin credința reciprocă, prin conștiința unei indisolubile comunități a soartei, și dragostea, pe care actualul nostru rege o are pentru credinciosul său popor maghiar, va fi răsplătită de acesta printr-o credință însuflețită, gata să jertfească tot ce are pentru tron”. Frecările dintre Ungaria și Austria sunt numai descărcările surplusului de energie și ele dau monarhiei numai căldura de viață și electricitate oțelitoare de nervi.

Atitudinea Ungariei în acest război, însuflețirea cu care luptă soldații ei, au dovedit cât de naive sunt speculațiunile acelor cari au sperat că Ungaria va dezerta. Și nu se poate imagina, cum de se mai poate spera că Ungaria poate fi amăgită la o dezertare prin promisiuni privitoare la independența ei, când doar Sir Edward Grey împreună cu d. Sassonow și d. Delcassé au luat asupra lor obligamentul, că în caz de vor în-

frânge puterile centrale să împartă ca pradă între marodeerii războiului Ardealul și întreagă țara până la Tisa, Croația și Ungaria de sud. Că războiul a făcut să dispară și cel din urmă rest de neînțelegere cu Austria s'a putut vedea și din festivitățile de înfrățire, cari s'au aranjat cu prilejul prezentării omagiilor municipiilor în fața regelui în Viena. Iar, ce privește imperiul german, de sigur nu se presupune, că el va devora o țară, a cărei slăbire poate servi numai interesele dușmanilor Germaniei.

Maghiarii nu vor lăsa ca între ei și Germania să se vâre un ic de discordie, căci și în privința culturală ei și-au însușit multe bunătăți spirituale din literatura și știința germană, iar în Prusieni ei nu pot vedea decât energie, încrederea în sine și o credință încăpăținată în viitorul propriu.

„Anglia — termină d. Vészi scrisoarea sa — nu va tolera nicicând — cum spui dta — ca lumea să fie prusificată”. Noi vom lupta iarăși până la ultima picătură de sânge, ca să nu reușească rusificarea Europei”.

Profesorul Artur B. Yolland în răspunsul său cel-dă primului-redactor dela „Morning Post” declară, că iscălește cele scrise de primul-redactor al lui „Pester Lloyd” ce privește politica, iar imputările, cari i se fac se întemeiază pe interpretarea greșită a articolelor sale, pe cari le-a trimis lui „Morning Post” spre publicare, pentru a răspunde la atacurile ce au apărut în presa engleză la adresa Ungariei, acum patria lui.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 11 Octomvrie. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusesc: Rușii au redus ieri esențial atacurile împotriva frontului nostru nordostic. Dușmanul a întreprins ieri câteva atacuri singur numai împotriva pozițiilor noastre de lângă Strypa, cari s'au terminat tot așa ca și cele din zilele anterioare cu deplin eșec. În sectorul dintre Deleznița și Styru inferior l'am respins pe dușman în direcția spre nordost.

Pe frontul italian: Ieri n'au avut loc lupte mai mari nici pe frontul sudvestic. Atacul Italianilor întreprins împotriva muntelui Mrzli-Vrh a fost zădărnicit încă de focul artileriei noastre.

Pe frontul sudoriental: În Maciva și la Obrenovaț nici un eveniment mai important. Trupele austro-ungare și germane cari înaintează prin Belgrad i-a alungat pe Sârbi din pozițiile lor întranșate la sudost și nordvest de oraș. Aci trupele noastre au cucerit cu asalt muntele Verde și Velky Vrater. În jur de Semendria și Pozarevaț diviziunile aliaților noștri au câștigat teren. Cu prilejul ocupării Belgradului, trupele ces. și reg. au capturat 9 canoniere, 26 de țevi de tun de taberă, un reflector, numeroase puști, multă muniție și alt material de război, au făcut prizonieri 10 ofițeri și 600 soldați. Pierderile sângeroase ale Sârbilor sunt foarte mari. Flotila dunăreană a pescuit numeroase mine fluviale și mine maritime rusești.

Berlin, 11 Octomvrie. — Se comunică dela marcele cartier principal:

Pe frontul occidental: În regiunea Souchez-Neuville și în Champagne, la nordost de Le Mesnil am respins atacurile dușmanului întreprinse cu granate de mână. Aviatorii noștri au nimicit ieri 4 aeroplane dușmane. Un aeroplan englez s'a prăbușit la ost de Poperinghe. La nordvest de Lille locotenentul Immerman a învins la o înălțime de 4000 metri un biplan englez. Cu acesta numitul ofiter a nimicit în scurtă vreme 4 aeroplane dușmane. Afară de aceasta în Champagne, la Somme Py și pe înălțimile Meuse, la vest de Hapton-Chatel, am pușcat în luptă aeriană câte un biplan francez. La sud de Bois de Pretre am pierdut un aeroplan observator.

Pe frontul oriental: Grupul mareșalului Hindenburg: În fața la Dünaburg și la nordost de Vidsy am respins atacurile rusești. La vest de Smorgon am pușcat un aeroplan dușman.

Grupul prințului mareșal Leopold de Bavaria: La ost de Baranovici am respins cu ușurință un puternic atac dușman.

Grupul generalului Linsingen: În luptele de cavalerie date în regiunea Kucholka-Wola l'am respins pe dușman dincolo de sectorul Besimieria și Wiesiolucha. La Jeziezay luptele încă nu s'au terminat. La nord de Bielskaia-Wola l'am alungat pe dușman spre nord.

Forțele generalului conte Bothmer au respins din nou puternice atacuri dușmane. Trupele germane au ocupat înălțimea ce se găsește la sud de Hladky (lângă Siret, la 15 klm. spre nordvest dela Tarnopol) și am

respins trei atacuri întreprinse din localitate împotriva noastră.

Pe frontul din Balcani: Lângă Drina se desfășoară alte noi lupte. Pe frontul dintre Șabaț și Gradiște, trecerea peste Dunăre e terminată. La sud de Belgrad am ocupat înălțimile dintre Zarkowo și Mirijewo. Mai spre ost atacul e în curgere. La cotitura Dunărei lângă Ranc am cucerit cu asalt pozițiunea Anathema. Mai în jos, până la Orșova, au loc în unele locuri lupte de artilerie. Trupele germane au capturat până acum 14 ofițeri, 1542 soldați, 17 tunuri, printre cari 2 grele, precum și 5 mitraliere.

Războiul european.

Svedia și Rusia.

Turin. — Baronul Harold de Bildt, fiul ministrului Svediei la Roma și întâiul consilier al legației, referitor la atitudinea țării sale a făcut următoarele declarații:

— Neutralitatea Svediei este firmă și hotărâtă. Svedia n'are intenția să rupă vechile legături de prietenie cu Franța și Anglia, cum nu vrea să le rupă nici cu Germania.

Cu Rusia legăturile se mențin escelente de o sută de ani și escelente sunt și dela izbucnirea războiului actual. Există mai puține dificultăți între Svedia și Rusia, decât între Svedia și celelalte țări vecine. Dacă Svedia ar fi avut intenția să atace Rusia ocazia nu i-ar fi lipsit. Ea n'a făcut-o însă, n'are intenția să o facă. Nu râvnește cucerirea Finlandei.

Înteruperea comunicației între Serbia și Bulgaria.

Sofia. — În urma unei dispozițiuni a guvernului sârb, legăturile trenurilor de persoane și mărfuri cu Bulgaria ce se făceau până în prezent la Taribrod, au fost înterupte.

Înregștrând această informațiune, presa bulgară protestează cu energie contra ei și o consideră ca provocatoare. Se spune că și guvernul bulgar va protesta contra ei.

Inchiderea portului Sîstow.

Zimnicea. — Autoritățile bulgare au oprit trecerea prin portul Zimnicea la Sîstow. Chiar și rezerviștii bulgari, ce se întorc în patrie trebuie să treacă pe la Giurgiu și Rusciuk. Această măsură s'a luat sub pretext, că la Sîstow nu există medic pentru examinarea pasagerilor sosiți din România.

Italia va colabora la operațiunile din Dardanele.

Berlin. — Ziarul „Berliner Tageblatt” într-o corespondență din Roma scrie, că în Italia domnește încrederea fermă în victoria înțelegerii, cu toate eșecurile din Rusia. Italia se pregătește pentru campania de iarnă și s'a manifestat în acest timp că are aspirațiuni la succesiunea Turciei. Pentru a face să valoreze aceste aspirațiuni, va trebui în mod imperios să ia parte la întreprinderea contra Dardanelelor. Un corp de expedițiune italian va veni în ajutorul Englezilor și atunci va fi imposibil pentru Germania să mențină, după cum speră, legături pașnice, dacă nu de pretenie cu Italia.

Bulgarii sechestrează vapoare cu munițiuni destinate Serbiei.

Galati. — Vaporul rus „Belgrad” care era urmat de 5 șlepuri încărcate cu munițiuni trimise de Rusia Serbiei, a fost capturat în portul bulgar Lompalanca. Munițiunile destinate Serbiei — au fost confiscate de vapoarele bulgare înarmate „Boris” și „Zora”. Vapoarele rusești „Sf. Gheorghe”, „România”, și „Nicolae”, cari porneau iarăși pe Dunăre cu opt șlepuri cu munițiuni, s'au retras în portul Corabia, ca să nu aibe aceeaș soartă ca vaporul „Belgrad”. Și alte două vapoare rusești cu 6 șlepuri au procedat la fel.

Pe unde vor ataca Bulgarii pe Sârbi?

Roma. — Din Atena se telegrafiază, că cercurile politice locale afirmă că Bulgarii vor ataca Serbia prin sectorul „Piroț-Prahovo” unde au concentrat numeroase forțe.

Aceasta din două motive: întâi, pentru că acest punct permite o joncțiune mai repede a armatelor germano-austro-bulgare și apoi pen-

trucă Bulgaria vrea să atace vechea Serbie, presupunând că Grecia nu e ținută să vie în ajutorul Serbiei, decât în cazul unui atac împotriva nouilor provincii sârbești.

Pentru preîntâmpinarea atacului bulgar, Sârbii au fortificat și fortifică mereu regiunea amenințată. Numeroase trupe se îndreaptă zilnic spre frontieră, trecând prin Niș, unde li se fac impunătoare și entuziaste manifestații din partea populației.

Poporul sârb așteaptă cu încredere și calm isbânda hotărâtoare.

Remanierea cabinetului bulgar.

Sofia. — Agenția bulgară anunță că cabinetul a fost ușor remaniat: Președintele consiliului d. *Radoslavoff* ia în mod definitiv portofoliul eternelor, cedând ministerul de interne fostului primar *Christo Popov*. Generalul *Naidenov* a fost numit ministru de războiu, în locul dlui *Jekov*, care ia înaltul comandament al trupelor.

Mișcări de trupe în Basarabia.

Iasi. — Persoane sosite din Basarabia, anunță că în regiunea sudică a acestui ținut, au fost masate însemnate forțe militare, iar în portul Odesa, numeroase trupe au fost imbarcate pe bastimente, cari au plecat în largul mării.

Gătre abonații și cititorii noștri.

Cu 1 Octomvrie am intrat în al patrulea cvartal al anului cor. Inoim și de data asta rugarea către stimații noștri abonați să grăbiască achitarea abonamentului la *Românul* și pe acest cvartal fără să aștepte avizurile noastre speciale căci aceste reclamă cheltuieli și ne răpesc mult timp.

Stimații noștri abonați desigur vor fi mulțumiți cu actualele condiții de editare a *Românului* și vor ști să pretuiască jertfele materiale ce le facem. Nu vor întârzia să-și implinească imediat datoria față de ziarul nostru, trimițându-ne suma cu care ne mai restează pe acest an.

Nouele condiții de editare, în 8 pagini zi de zi a *Românului* pretind cheltuieli nouă cărora trebuie să le facem față pentru a putea menține și îmbunătăți editarea organului partidului național. Și pentru că toate resursele materiale se reduc la abonamente și inserate rugăm pe stimații noștri abonați să facă propagandă pentru răspândirea *Românului* prin toate păturile noastre sociale, fiecare abonat să se năzuiască a ne aduce un abonat nou.

Rugăm îndeosebi pe cititorii noștri cari fără să fi abonat *Românul* l'au avut în mână totuși, dela vecin, să nu ezite acum să se aboneze, să jertfească o sumă bagatelă în schimbul unei lecturi bogate ce li-o oferim. Își implinesc astfel și o datorie personală, căci nu este nimeni îndreptățit să râvniască la folosul unui ziar în chip gratuit.

Stăruim a crede că stimații noștri abonați și cititori vor ști să dea atenția cuvenită acestui aviz și ne vor da mână de ajutor să putem trece teaferei peste împrejurările grele de acum la timpuri mai bune.

ADMINISTRAȚIA „ROMÂNUL”.

PENTRU „CARIEA DE LAUR ROMÂNEASCĂ”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” orice act, dovadă de vitejie
:-: :-: săvârșită de eroii noștri. :-: :-:

Comunicatele statelor majore inamice Franța.

Paris. — În Artois lupta în tranșee s'a urmat în timpul întregii zile. Pe creștetele dela Givenchy, Germanii au putut să pună piciorul la Carrence de cinq chemins, dar au fost respinși pretutindeni în celelalte locuri, cu toată violența contraatacurilor lor. Lupta de artilerie în tranșee cu deosebire de activă la Somme, în sectorul Hon și în Champagne; de asemenea la nord de Aisne, în valea Motte și pe canalul Aisne, la est în împrejurimile Saigneului. Un avion german a fost abătut în liniile franceze; cei doi ofițeri cari îl conduceau au fost făcuți prizonieri. În Champagne Germanii au dirijat obuze sufocante asupra pozițiilor frontului nostru. Artileria noastră a ripostat energic. Pe lisierea orientală dela Argonne bateriile noastre grele au luat sub focul lor o coloană germană în marș la Baetyl lângă Apremont. În Vosgi, Francezii au respins un atac foarte viu. Un atac inamic contra posturilor noastre la est de Combre la Plaine. Bombardare foarte violentă de artilerie la Hartmansweillerkopf.

Paris. — Îndărătul frontului francez, la sud de ferma Navarin și pe lângă Souain, artileria franceză răspunde foarte energic asupra tranșeeilor și lucrărilor germane. O luptă de artilerie aproape continuă în sectoul dela Houyette până la Eparges, pădurea d'Appremont și în Lorena lângă Moncel Arrécourt și Ancerville.

În seara de 4 Octomvrie Germanii au încercat o năvălire asupra posturilor franceze la est de Orbey în Vosgi și au fost complet respinși.

Italia.

Roma. — În zona Tonale, în seara de 3 Oct. n., unul din detașamentele noastre de munte a ajuns pe vârful dealului stâncos Toniono, în valea de sus a râului Strino, de unde a isgonit pe dușman și a distrus întâriturile începute de austro-ungari. Apoi, păzindu-se de focul artileriei dușmane, s'a înapoiat în liniile sale. Bateriile noastre au continuat tiruri de baraj, spre a interzice accesul poziției Torriane inamicului, care nu poate să reocupe vechile sale poziții. În valea Fella, în noaptea de 4 Oct. n. dușmanul a încercat un atac în contra pozițiilor noastre dela Pontebba, dar a fost respins. Pe Carso, au fost acțiuni de artilerie. Se semnalează o nouă mișcare de trenuri pe linia Triest, între gara Nabresina și San Giovanni.

Roma. — În regiunile muntoase unde viscolul a început și unde zăpada cade în abundență, se semnalează numai mici acțiuni dar cu rezultat favorabil nouă, mai ales la trecătoarea Lagoscure, la capătul văiei Genova și la trecătoarea Pramose. În Carniola, în sectorul Tolmino, am respins un atac al dușmanului în contra pozițiilor cucerite de curând de trupele noastre pe înălțimea dela Sf. Maria. Pe tot restul frontului, nici un eveniment însemnat.

Anglia.

Londra. — Mareșalul French a anunțat că dușmanul a început o bombardare violentă și a încercat o serie de atacuri cu forțe numeroase în contra tranșeeilor noastre. Aceste atacuri au fost cu multă energie, dar au fost toate respinse cu pierderi grele pentru dușmani. Totuși, mai spre nord Germanii au reușit să recucească cea mai mare parte din reduta zisă „Hohenzollern”. Pe restul frontului, situația e neschimbată.

Rusia.

Petrograd. — Am respins prin foc ofensiva Germanilor lângă Dvinsk în regiunea căei ferate dela sud-vest de Luks. În regiunea Grossenthal, la nord de lacul Drisviaty, Germanii după ce au fost canonați de artileria noastră, au fugit evacuând satul Tylja. Încercarea adversarului de a trece Drisviatitza, între satele Polikanb și Koupikf, la sud de lacul Obolo, a eșuat. Cavaleria noastră a scos pe Germani din satul Berguk. Germanii au fost trecuți prin sabie în timpul șarjei cavaleriei noastre lângă satul Dovatinki la sud de Koziamb.

O luptă crâncenă s'a început lângă ferma Stapovzy, la extremitatea de sud a lacului Narolch, pe care am luat-o printr'un asalt cu baioneta. Printr'un contraatac, sprijinit printr'o vijelie de foc de artilerie, Germanii ne-au scos din această fermă și din sat. Ei nu au isbutit a-și lua și piesele de artilerie, înainte de contraatac german, le-am făcut să nu mai poată fi întrebuințate în luptă.

Prin atacuri cu baioneta trupele noastre au luat întărirea pozițiilor germane, puternic organizate lângă satul Baltafuzy, la nord de lacul Vișnevscoie. Două atacuri ale adversarului în regiunea Svirie-Dovicef, la sud de Smorgon, au fost respinse cu mari pierderi pentru inamic.

Germanii cari au trecut Niemenul lângă localitatea Pubeci, la nord-est de Novogrodok, au fost respinși pe malul stâng și s'au retras în grabă părăsind pe câmpul de luptă vre-o sută de cadavre.

Pe râul Styr, în regiunea satelor Novoselki și Culicovici, între orașele Kolky și Ceatrorysk, au avut loc câteva mici angajamente.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 12 Octomvrie 1915.

Moarte de erou. Ni se comunică de pe câmpul de luptă următoarele: Fratele de suferințe, colegul *Ioan Șerengeu* învățător în Sacoșul-unguresc (Timiș) lovit din tun sub coastă stângă, la moment a fost ucis și la 1 Octomvrie n. a fost înmormântat în comuna *Palchiste*. Dela casa mortuară osemintele au fost duse la locul de odihnă de învățătorii: I. Petrescu, I. Mărgan, P. Goanța și d. medicinist Nemoian, cari în lipsa de preot și-au făcut și datorința de cantori. Înălțător și mângăietor a fost că la acest act pios au luat parte și dnii Dr. Matici, medic al reg., Dr. Kovács, Dr. Stefan, med. Trubianschi, apoi d. sergent-major Peța și alții.

Armata română. *Revista parisiacă „La science et la vie”* publică un mic studiu consacrat armatei române a cărei puternică organizație este pusă în evidență de autorul ei, d. comandant *Flipeșcu*.

Procesul atentatului împotriva fraților Buxton. Joi au început la curtea cu juri de Ilfov desbaterele în procesul atentatului fraților Buxton al cărui autor este turcul Hasan Taxim. Curtea a fost prezidată de d. Al. Iarca, consilier al curții de apel din București, asistat fiind de dnii judecători: G. Pop-Serbănescu și C. Cernăuțeanu. Fotoliul ministerului public era ocupat de d. procuror G. Racoviceanu. Acuzatul a fost asistat de dnii avocați C. Disescu, Radu Rosetti, Gioni Peretz și Vișoiu Comățeanu, prof. universitar.

Dnii Buxton, după cum se știe, nu s'au constituit parte civilă.

Pentru edificarea cetitorilor vom face un succint istoric al asasinatului.

În ziua de 2 Oct. v. 1914, când corpul regretatului rege Carol I. era ridicat dela palatul regal, spre a fi transportat la Curtea de Argeș, Hasan Taxim, profitând de îmbulzeala din stradă s'a apropiat de frații Buxton cari asistau dintr'un automobil la trecerea cortegiului, și a tras două focuri de revolver asupra lor răbindu-i grav. Frații Buxton după o serioasă îngrijire au scăpat cu viață.

Reiese din actul de acuzare, că mobilul crimei e de natură politică.

După o lungă dezbateră, Curtea cu juri, pe baza verdictului adus de comisia juraților a condamnat pe *Hasan Taxim* la 5 ani reclusiune.

La întrebarea dacă va face recurs, acuzatul Hasan Taxim Redgeb a răspuns, că va face apel, apoi cu o voce emoționantă și tare a rostit: „Trăiască Turcia! Sute de mii ca mine se vor sacrifica pentru patria lor și pentru gloria ei!”

Statele-Unite intervin pentru Armeni. „Daily Chronicle” este informat, că guvernul american a propus Sublimei Porți, transportarea în Statele-Unite a întregii populații armenice, oferind pentru aceasta 4 milioane de dolari și angajându-se să găsească alte 4 milioane necesare cheltuielii de emigrare.

Un ordin al cenzurei germane. Se anunță din București: Legațiunea germană din București a trimis Agenției telegrafice române următoarea telegramă din Berlin:

Berlin. — Serviciul cenzurei a făcut să parvie diferitelor secțiuni ale cenzurei militare ordinul următor:

Comunicatele oficiale ale inamicilor noștri sunt încă publicate de presa germană în mod neegal. Multe ziare le publică așa cum sunt: altele nu publică decât extrase din ele. Se întâmplă uneori că din instigațiunea serviciului cenzurei, știrile ce ne sunt defavorabile sunt cu desăvârșire suprimate. Acest mod de a lucra nu este deloc conform cu părerea statului major, care vrea ca comunicatele inamice să fie publicate în întregime.

ori de câteori considerați de cheltuieli de tipar ori de dificultăți tehnice nu intervin.

Avem cu atât mai puțin a ne teme de publicarea intactă a știrilor răspândite de inamicii noștri, cu cât propriile noastre comunicate despre războiu se conformă strictului adevăr și oferă prin urmare oricui puțința de a-și face o înțelegere exactă despre situațiune. Temerea că știrile răspândite de inamicii noștri ar putea uneori să provoace neliniște, poate fi alungată prin considerațiunea că faptele exacte n'ar putea fi ascunse și că minciunile sunt, la urma urmei, totdeauna descoperite ca atare.

Coroane eterne. D. colonel c. și r. Pavel Munteanu și dna (Sibiu), în loc de cunună peritoare pe sicriul mult regretatului Leontin Simonescu, fost secretar metropolitan pensionat, a binevoit a dăruia 10 cor. la fondul Aurel Vlaicu pentru stipendii tinerilor meseriași cu scop de înmulțirea cunoștințelor în străinătate. Pentru prinos, dorind odihnă lină decedatului, exprimă sincere mulțăminte Victor Tordășianu, presidentul Reuniunii meseriașilor sibieni.

Răscoala dezertorilor ruși dela Șipote (România). Se anunță din Iași: La spitalul militar din localitate au fost aduși mai mulți dezertori ruși din tabăra dela Șipote, cari în urma încercării dintre ei și sentinelele de gardă, au fost răniți. Dezertorii din acea tabără, probabil în urma instigațiilor făcute de indivizi rămași până în prezent necunoscuți, au complotat evadarea și Mercuri au năvălit asupra sentinelor de pază cu scopul de a-i desarma. O învâlmășală s'a produs atunci, în care mai mulți dezertori au fost împușcați, de către santinele (soldați milițieni), cari au făcut uz de arme numai atunci când s'au văzut în pericol și când vre-o câțiva soldați fuseseră deja desarmați. Au reușit să evadeze vre-o 30 de dezertori, cari se crede că au luat drumul spre hotarul Rusiei. În urmărirea lor s'a trimis armata. D. căpitan Ionescu, comandantul taberei, numai grație sângelui rece a putut scăpa cu viață din învâlmășala produsă. În urma celor întâmplate, trupe cu un efectiv mai mare de soldați activi au fost trimise să facă paza taberei. S'a ordonat o anchetă severă pentru descoperirea instigatorilor.

Pentru fondul ziaristilor am primit suma de cor. 2.50 dela d. Hecker Ernő, Lugos.

Mulțumiri!

Acord român austro-ungar în chestia importului. Ziarul „Dimineața” din București află următoarele:

În urma unui aranjament intervenit zilele acestea între guvernul român și cel austro-ungar, comerțanții și industriașii români, cari au făcut intervenții la ministerul de finanțe român, pentru a li se mijloci importul diferitelor mărfuri din Austria și Ungaria, vor putea de acum să importe aceste mărfuri, fără nici un fel de taxe de export, decât numai plătiind taxe de transport. Ca urmare la acest aranjament stabilit între guvernul român și cel austro-ungar, ministrul de finanțe român a și înștiințat pe comerțanții și industriașii din România, că pot comanda mărfurile în Austro-Ungaria, punând însă în vedere firmelor expeditoare să obțină odată cu cererea de transport din partea guvernului austro-ungar și permisele de export. Aceste permise, pe baza celor aranjate între cele două guverne, se vor elibera negreșit.

Plecarea rezerviștilor greci din România. Cetim în ziarele din România: Un număr de vre-o 40 de rezerviști din armata greacă aflați în București, au părăsit capitala cu un tren special, plecând la T-Severin, de unde vor trece în Serbia și își vor continua călătoria spre patrie. În gară rezerviștii au fost conduși de familiile lor și foarte numeroși prieteni. Rezerviștii aveau două drapele unul românesc și celălalt grecesc și erau cuprinși de un mare entuziasm. Până la plecarea trenului special, rezerviștii au cântat diferite imnuri naționale și românești. O fanfară militară închiriată de colonia grecească a cântat mereu până la plecarea trenului. Se mai aflau în gară și mai mulți studenți români membri ai cercului studențesc. Cu puțin înainte de pornirea trenului, unul din studenți a ținut o cuvântare urând rezerviștilor succese. Trenul a părăsit gara în mijlocul unei mari animații și în strigătele de „ura” și „zito” ale rezerviștilor și ale publicului de pe peron.

Cafea ieftină!!!

Firma noastră de import F. A. Degan în Fiume (Postafiock nr. 163.) ne avizează că a primit un transport mare de cafea, deci o vinde cu prețuri tare reduse. Scrieți românește!

No. 1	Cafea Santos, aleasă și frumoasă	1 kgr.	4.60 cor.
„ 10	„ Cuba fină, frumoasă	1 kgr.	4.80 „
„ 14	„ Cuba cea mai fină	1 kgr.	5.20 „
„ 15	„ Cuba mărgelile aleasă	1 kgr.	5.20 „
„ 16	„ Cuba specialitate	1 kgr.	5.60 „
„ 24	„ Ceylon fină	1 kgr.	5.40 „
„ 21	„ lava aurie	1 kgr.	5.20 „
„ 106	„ „Victoria” cea mai fină mixtură	1 kgr.	5.60 „

5 kgr. se trimite cu poșta francat și vămuit prin rambursă.

ECONOMIE.

Al treilea împrumut de războiu ungar.

Subscriptionea la al treilea împrumut de războiu ungar de 6% se va începe la 17 crt. și va dura o lună întreagă. Cei ce vor subscrie și vor plăti imediat prețul vor avea însă favorul unui curs mai scăzut, decât aceia, cari vor face subscripțiunea în timpul dela 31 Octomvrie 1915 până la 17 Noemvrie 1915.

Prețul de subscripțiune în timpul dela 17—30 crt. și pe lângă plata momentană a prețului este numai K 97.10 pentru nominal K 100. Pentru subscripțiunile efectuate, în timpul dela 31 Octomvrie 1915 până la 17 Noemvrie 1915 prețul este fixat cu K 97.40.

Prețul obligațiilor subscribe după termenul acesta și cu obligamentul de a plăti contravaloarea mai târziu este de K 98 pro nom. K 100.

În acest caz din urmă prețul asupra obligațiilor subscribe se poate plăti în 4 rate și anume, câte 25% până la 7 Decemvrie 1915, resp. 18 Decemvrie, 28 Decemvrie 1915 și 8 Ianuarie 1916.

Intocmai ca și la împrumuturile de războiu anterioare se vor emite și la acest nou împrumut obligațiuni libere și vinulate; acestea din urmă însă numai la subscripțiuni de titluri peste K 1000. Durata vinulării este de 5 ani.

În interesul bunei reușite a noului împrumut de războiu se fac deja de pe acuma cele mai largi pregătiri și cea mai întinsă propagandă în țara întreagă. Ca locuri de subscripțiune vor funcționa și de data aceasta toate băncile mai de seamă din țară.

Consiliul general al Băncii Austro-Ungare încă a luat, în ultima sa ședință, mai multe decisiuni menite a provoca subscripțiunea la noul împrumut de războiu. Astfel: 1. Atât centralele din Budapesta și Viena, cât și toate filialele băncii vor funcționa ca locuri de subscripțiune, anume cele din Austria pentru împrumut de războiu austriac, cele din Ungaria pentru cel ungar, iar cele din Bosnia-Herțegovina pentru ambele împrumuturi. 2. Obligațiunile resp. titluri provizorii ai noului împrumut de războiu se vor admite, imediat după apariție, la lombardul băncii, până la 75% ale valorii lor nominale. 3. Dobânda acestor împrumuturi s'a fixat în mărimea etalonului oficial de escont al băncii, care dobândă este garantată până la 31 Decemvrie 1917. 4. Favorul dobândei reduse se acordă și acelor, cari sub durata subscripțiunii contractează la Banca Austro-Ungară împrumuturi pe efecte (Lombard), întrucât dovedesc că întrebuintează contravaloarea pentru plata împrumutului de războiu. 5. Pentru aceste împrumuturi pe efecte Banca va calcula, la cerere, până la 31 Decemvrie 1917, în locul etalonului oficial, o dobândă fixă de 5%. Asemenea acordă Banca avansuri cu 5% interese acelor, cari voesc să replătească la vre-o altă bancă împrumuturile lor, contractate pentru obligațiunile de războiu. 6. Subscriitorilor, cari doresc a plăti imediat întreg prețul obligațiilor de războiu și depun la subscripțiune 25% a prețului, Banca le licuiează momentan restul de 75% a valorii, ca împrumut pe efecte. 7. Banca acordă subscriitorilor la împrumutul de războiu favorul de a le păstra și administra efectele gratuit, și 8. Răscumpără la toate caselle sale cupoanele împrumuturilor de războiu fără nici o proviziune. (R. E.)

Ultima oră.

RUPEREA RELATIILOR DIPLOMATICE INTRE ITALIA SI GRECIA E IMINENTĂ? — FLOTA ITALIANĂ SPRE EPIR.

Atena. — Ministrul de aici al Italiei a notificat dlui Zaimis, prim-ministru, că trecând scadența termenului indicat de nota italiană și guvernul grec totuși nu și-a revocat protestul împotriva debarcării aliaților, flota italiană a a plecat spre Epir.

Primul-ministru grec a răspuns, că regretă dar nu e în măsură să satisfacă dorința înțelegerii.

Corfu. — Spre Otranto s'a văzut o flotilă italiană compusă din numeroase unități care luase direcția în largul mării.

ROMÂNII ÎN LUPTELE DIN JURUL BELGRADULUI.

Budapesta. — Se comunică dela cartierul presei că tenacitatea rezistenței coloanelor sârbești nu poate să înfrâneze marsul trupelor aliate. Am luat cu asalt toate înălțimile situate spre ost dela Belgrad. Regimentul din Sibiu, ce se recrutează în mare parte din Români, apoi din Sași și Săcui a luat cu asalt un tun englez de mare calibru mascat.

SVON FANTEZIST DESPRE UN COMLOT ÎN CONTRA REGELUI ROMÂNIEI.

București. — Ziarul rus „Odeschi Listok”, nr. 258 din 3 Oct. n. are o telegramă din București prin care anunță că acolo circulă cu persistență svonul că s'a descoperit un complot în contra M. S. regelui Ferdinand al României.

E inutil, credem, să dăm vre-o desmintire acestei știri, care face parte din domeniul fanteziei.

ROMÂNIA A COMANDAT CONTRATORPILLOARE ÎN ITALIA.

București. — Au debarcat la T.-Măgurele, de pe vaporul „Petru Rareș”, mai mulți ofițeri și mecanici din marina militară română, cari se întorc din Italia, via Salonic—Niș—Prahovo. Ei au fost trimiși de guvern pentru a supraveghea construcția unor contratorpiloare comandate în Italia.

BULGARIA VA TRIMITE ULTIMAT SERBIEI.

București. — „Dimineața” scrie: După știri din cercuri oficiale se știe că guvernul bulgar va lua o atitudine ostilă față de Serbia. Cercurile politice din București așteaptă declararea de războiu din partea Bulgariei încă în cursul acestei săptămâni.

INTELEGEREA A NOTIFICAT REGELUI GRECIEI CĂ VA APĂRA SERBIA.

Lugano. — „Matin” anunță: Impătrita înțelegere a notificat regelui Constantin al Greciei, că Franța și Anglia au convenit să dea un sprijin efectiv Serbiei. Asemenea și Rusia va trimite trupe, iar la momentul potrivit va intra în războiul balcanic și Italia.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

ANUNT

La subsemnata societate află aplicare imediată

Un comis (căfă) și un ucenic.

Condițiuni favorabile.

„Consum” societate comercială pe acții.

(Co 2528—3)

Blaj (Balázsfalva)

GHINDĂ ȘI JIR

se caută de urgență pe lângă condițiuni favorabile

în cantități mai mari.

Ofertele; — indicând prețul per vagon dela gara de încărcare, — sunt a se adresa la

Bauernbund-Warenabteilung
Budapest

(Ba 2527—3)

Vilmos császár-ut 60 sz.

Lista manualelor școlare

pe anul 1915/1916 pentru școlile populare aprobate de ministerul cultelor și super. bis. precum și recvizitelor școlare.

De vânzare la Librăria Concordia, Arad str. Deák-Ferenc 20.

Nicolae Crișmariu: Istorioare biblice ed. IV.	0.45
N. Crișmariu: Istorioare bisericesti ed. II.	0.40
Nicolae Crișmariu: Catechism ed. II.	0.40
Petru Barbu: Istorioare religioase morale I-a Carte de religione	0.30
Petru Barbu: Istorioare biblice II-a Carte de religione ed. XIII. 1913	0.30
Petru Barbu: Istorioare Bisericești III-a Carte de religione ed. IX. 1914	0.30
Petru Barbu: Catechism IV-a Carte de religione ed. IV. 1914	0.40
Petru Popa: Istorioare biblice ed. II.	0.45
Traian Vătan: Istorioare biblice pentru ucenici ed. III.	0.30
Traian Vătan: Din liturgia bisericii ortodoxe	0.70
David Voniga: Micul catehism ed. I.	0.24
„ „ Istorioare biblice ed. II.	0.50
Silviu Bichicean: Rugăciuni	0.10
Rugăciunile școlarilor și cântări bisericesti pentru școlile popor. rom.	0.50
Iosif Moldovan și soții: Abecdar român ed. X. Nr. aprob. min. 21416/1914 VI. c.	0.40
Iosif Moldovan: A doua carte de cetire ed. VII. Nr. 136812/1912	0.40
Iosif Moldovan: A treia carte de cetire ed. V. Nr. 21417/1914 VI. c.	0.60
Iosif Moldovan: A patra carte de cetire ed. III. Nr. 52389/1914	0.60
Iosif Moldovan: Carte de cetire pentru cl. V. și VI. ed. II. 103233/1910	1.00
Groșorean și I. Moldovan: Limba maghiară p. I. ed. IV. Nr. min. 105836/1914	0.50
I. Groșorean și I. Moldovan: Limba maghiară p. II. ed. I. Nr. min. 105836/1908	0.50
I. Groșorean: Gramatica română ed. III.	0.50
Iuliu Vuia: Abecdar rom. metoda Gabel ed. VII.	0.40
Iuliu Vuia: Abecdar ilustrat ediția X. Nr. 15270/1912	0.40
Iuliu Vuia: Carte de cetire rom. pentru cl. II. ed. VI. Nr. 104220/1912	0.40
Iuliu Vuia: Carte de cetire rom. pentru cl. III. ed. VII. Nr. 131332/1912	0.50
Iuliu Vuia: Carte de cetire rom. pentru cl. IV. ed. VII. apr. minist. Nr. 127381/1912	0.60
Iuliu Vuia: Carte de cetire rom. pentru cl. V. și VI. ed. IV. apr. minist. 100967/1912	1.20
Iuliu Vuia: Curs practic de limba română ed. IX. Nr. 76642/1913	0.60
Iuliu Vuia: Instrucțiunea metodei sunetelor vii a lui I. Gabel	0.80
Iuliu Vuia: Carte de învățătură pentru școlile de repetițiune economică, ultimii ani ai școlii populare	1.50
I. Vancu: Exerciții intuitive	0.50
Iuliu Vuia: Curs practic de l. maghiară partea I. ediția X. Nr. aprobări minist. 127380/1912	0.50
Iuliu Vuia: Curs practic de limba maghiară partea II. ediția VIII. Nr. aprob. minist. 127380/1912	0.50
Szabó-Dirlea: Curs practic l. magh. partea I. ed. I. aprob. min. Nr. 99941/1909	0.50
Szabó-Dirlea: Curs practic de limba magh. partea II. ed. I. apr. min. Nr. 99941/1909	0.60
Iuliu Vuia: Curs practic de aritmetică pt. cl. II-IV ed. IX aprob. min. 74731/1914	0.60
Iuliu Vuia: Curs practic de aritmetică și geometrie ed. V. pentru cl. 5-6 îndreptată Nr. 104755/1913	0.60
R. Vuia: Elemente de geografie și constituție pentru cl. III-IV. ediția VIII. Nr. 97819/1912	0.60
Iuliu Vuia: Curs practic pentru istoria Ungariei ed. I. Nr. 128134/1913	0.50
R. Vuia: Curs practic din istoria naturală ed. II. apr. min. Nr. 104754/1913	0.60
Iuliu Vuia: Curs practic de economia rațională ed. II. apr. min. Nr. 10498/1912	0.60

Iuliu Vuia: Curs practic de fizică și chimie ed. V. apr. min. Nr. 108725/1913	0.50
T. Popovici: Carte de cântece partea I. și II.	1.60
Petru Hădan: Abecedar »Soarele« pentru copii începători și adulți analfabeți după metoda imitațiunei	0.50
Petru Hădan: Călăuza la folosirea abecedarului »Soarele«	0.50
Literile mobile	2.50
Tăbliță la abecedar	0.20
Tabele de cetire românești la abecedarul lui Iosif Moldovan și soții	6.—
Aviz școlar. — Iskolai értesítő	0.30
Caete (l. bele, scrisori) pentru caligrafia rom., maghiară sau pentru dictando și comput à 8 foi 100 bucăți	1.60
Caete pentru desemn punctate și cu modele Nr. 1, 2, 3, 4 și 5 bucata à	0.08
Ceruze (creoane) de calitate extrafină duzina (12 bucăți) à 18, 24, 36, 40, 60 fileri și	1.10
Ceruze colorate (Pastel) cutia à — 10 și	0.20
Condeie (penițe de aluminiu în cutii à 1 gross (144 bucăți) à 1—, 1.60, 1.80.	2.40
Cerneală neagră sau antracen, fabrica cea mai cea mai bună, litru în borcan de pămant	2.40
Tăblițe de piatră în rame de lemn I-a calitate, duzina (12 buc.) Nr. 2 cor. 3.90, Nr. 3 cor.	5.—
Gumă de șters, duzina (12 buc.) à 30, 50,	0.80
Tocuri (coade, cotoare) pentru condeie, duzina (12 buc.) à 16, 20, 50 fil. li	1.20
Propise (corecte de examen 100 bucăți	1.30
Anuar școlar (Évkönyv) pentru 80 elevi Cor. 6.—, 120 elevi Cor. 7.—, 160 elevi	8.—

Cărți literare, populare, de rugăciuni etc.

Cantorul bisericesc sau cuprinsul Vecerniei, Utreniei și Liturghiei pe opt glasuri împreună cu rânduiala serviciului tuturor săbătorilor de peste întreg anul și a tipicului bisericesc. Aranjat de învățătorul George Bujigan. Prețul broșat Cor. 10. — Legat în pânză Cor 12 — În piele.	14.—
Mic Acaftist întru Mărirea lui Dumnezeu. Carte de rugăciuni pentru tot creștinul întristat și năcăjit. Legată în negru aurit (13 × 9 cm.) 70 fil. și	1.—
Acaftistul Preasfintel Născătoare de D-zeu și alte rugăciuni. Legat Cor. 1.20 și 1.60. În pânză, aurit 1.75. În piele roșie 3.20. În piele neagră 3.80 și 5.20. În piele brună	5.20
Patima și moartea Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos. Legată.	2.—
Laudă lui Dumnezeu. Carte de rugăciuni pentru credincioșii de religionea ortodoxă română. Legată în negru, aurită (11½ cm. × 8 cm)	1.—
Noul testament al mântuitorului nostru Isus Hristos. Legat	0.50
Noul testament și Psalmii. Legat	0.70
Mântuirea sufletului Carte de rugăciuni Legată	0.80
Carte de rugăciuni pentru tinerimea evlavioasă. de un prieten al copiilor. Legată	0.44
Icoana sufletului. Carte de rugăciuni și cântări bisericesti. Legată simplu 1 cor. în pânză	1.60
Carte de rugăciuni și cântări cu un adaus de cuvinte mângâietoară și îndemnuri morale scoase din Sf. Scriptură. Legată	0.80
Carte de rugăciuni pentru folosul și mângâierea fie-cărui creștin. Intocmită de Iero. diaconul Damaschin din Sfânta Mănăstire Sinaia 250. Legată în piele	5.—
Manual de cântări bisericesti sau Octoihul mic. Legat Cor 1.60, 2.— în piele	3.20
Culegere de cântări bisericesti Legată	0.30
Epistolia Dlui Nostru Isus Hristos Legată à 20 și	0.30

Păscălie sau carte de zodii așezată pe 7 planete. Ediția a patra corectată și înavuită cu privire la mai multe cerințe	2.—
Înmioara adecă floarea poeziei naționale	0.60
Legende, balade și poezii	0.32
A. Cotruș. »Sărbătoarea Morții« (1914-1915) Versuri	1.50
Al. Ciura. »In războiu« Schițe	1.—
Becescu Gh.—Silvan. »In fața morței« Nuvele	1.50
Benardin de Saint-Picre »Paul și Virginia« »Coliba indiană«	1.—
N. Pora. »Intre viață și moarte« Nuvele	2.—
Ioan Russu-Șirianu »Schițe și nuvele« inedite	1.50
A. Maior »Făt frumos« Poem dramatic în acte	2.—
Guy de Maupassant »Inima noastră« Roman	2.—
N. Zaharia »Sentimente-Pasiuni« (Pat iotismul. Bunătatea. Răutatea. Maițiozitatea. Amiciția Disprețul. Afinitatea sufletească. Resemnarea. Lașitatea. Timiditatea. Sinceritatea. Gelozia) 2 Cor. ed. de lux	2.50
I. C. Apostol »Cuza-Vodă și reforma sa în biserica română«	0.60
Dr. B. Basiota, medic »Despre lungoare« (Febra tifoida, Tiphus abdominalis)	0.20
Dr. B. Basiota, medic »Anemia« (Lipsa de sânge) o consultație medicală	0.30
Doctorul de casă sau Dicționarul Sănătății. Împodobit cu 315 chipuri și peste 800 pagini de Doctorul Vasile Bianu. Prețul	15.—
Aurel C. Popovici. »Naționalism sau democrație«. O critică a civilizațiunii moderne	2.—
N. Iorga. »Cugetări«	2.50
„ „ Sate și preoți din Ardeal	2.50
„ „ Viața femeilor în trecutul românesc	1.75
Em Grigorowitza. »Chipuri și graiuri din Bucovina«	2.50
N. N. Beldiceanu. »Chipuri dela Mahala«	1.50
Radu Baltag. »Feciorul«	1.50
M. Sadoveanu. »Amintirile Căprarului Gheorghii«	2.—
M. Sadoveanu. »O istorie de demult«	2.—
M. Sadoveanu. »Apa morților« Roman	2.—
„ „ »Bordeenii și alte povestiri«	2.—
Ecaterina Ptiș. »Poezii«	1.50
S. Mehedinti. »Către noua generație«	1.50
Emilia Tailler. »Din tainele simțirei. Nuvele și schițe	1.50
I. Slavici. »Povești«	1.50
Al. I. Odobescu. »Opere complete« în 3 volume. Prețul unui volum	1.50
C. Negruzzi. »Opere complete« Vol. I. Proză	1.50
C. Negruzzi. »Opere complete« Vol. II. Poezii	1.50
C. Negruzzi. »Opere complete« Vol. III. Teatru	1.50
C. Negri. Versuri, proză, scrisori. Cu un studiu asupra vieții și scrierilor sale de E. Gârleanu	1.50
N. Nicoleanu. C. Stamati, V. Cârlova Biblioteca scriitorilor români	1.50
Henry Murger »Viață de Boem«	2.—
Guy de Maupassant. »Povestiri alese« Traducere de M. Sadoveanu	2.—
Tereza Stratilescu. Educația fizică, intelectuală și morală. Consfătuiri cu maneale și educatoarele fetelor de școlile secundare	2.—
Marian-Simionescu-Rimniceanu. Propileea artistice. Articole, teoretice și dă-i de seamă	2.—
George Panu. Amintiri dela »Junimea« din Iași volumul I. Cor. 2 — volumul II.	3.—
Silvestru Moldovan »Ardealul« I. Ținuturile de pe Olt	1.80
Silvestru Moldovan. »Ardealul« II. Ținuturile de pe Murăș	— 90
G. I. Brăileanu. Spiritul critic în Cultura românească	2.—
Victor Eftimiu. »Înșiră-te Mărgărite« Poem feeric în două părți (4. acte)	2.—
A. Deesușanu, profesor universitar. Istoria limbii și literaturii române. Ed. II-a	4.50
Zaharie Bârsan. Impresii de teatru din Ardeal	1.50

TELEFON
NRUL. 750.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

TELEFON
NRUL. 750.

„CONCORDIA”

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1|a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocațiale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșe dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă. :**

**Prețuri :
moderate :**